

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 15.4.2014
COM(2014) 225 final

**KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE JA
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE**

**tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta
avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000
kumoamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 soveltamisesta**

JOHDANTO

Kansalaisten lisääntyvä liikkuvuus unionissa¹ on johtanut siihen, että yhä useammalla perheellä on kansainvälinen ulottuvuus. Tämä tarkoittaa, että perheenjäsenet ovat eri maiden kansalaisia, he asuvat eri jäsenvaltioissa tai perhe asuu jäsenvaltiossa, jonka kansalaisia yksi tai useampi perheenjäsen ei ole. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 81 artiklan mukaisesti unioni hyväksyy oikeudellisen yhteistyön toimenpiteitä yksityisoikeudellisissa asioissa, joilla on rajatylittäviä vaikutuksia. Perheiden hajotessa tällainen yhteistyö on erityisen tärkeää, jotta lapsille voidaan tarjota turvalliset oikeudelliset puitteet ylläpitää suhteita henkilöihin, joilla on heistä vanhempainvastuu ja jotka saattavat asua eri jäsenvaltiossa.

Asetus N:o 1347/2000, jossa säädetään tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioeroa, asumuseroa tai avioliiton pätemättömäksi julistamista sekä yhteisten lasten huoltoa koskeissa asioissa, oli unionin ensimmäinen perheoikeusasioissa tehtävää yhteistyötä koskeva säädös². Se on kumottu asetuksella N:o 2201/2003³ (käytetään yleisesti nimitystä Bryssel IIa -asetus, jäljempänä 'asetus'). Tämä asetus on avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevan oikeudellisen yhteistyön kulmakivi unionissa. Sitä on sovellettu 1 päivästä maaliskuuta 2005 lähtien kaikissa jäsenvaltioissa, Tanskaa lukuun ottamatta⁴.

Asetuksessa vahvistetaan yhdenmukaiset säännöt, joiden mukaan ratkaistaan jäsenvaltioiden toimivaltaristiriitoja, ja sillä helpotetaan tuomioiden, virallisten asiakirjojen ja sopimusten vapaata liikkuvuutta unionissa antamalla säännökset niiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta toisessa jäsenvaltiossa. Asetus täydentää Haagissa 25 päivänä lokakuuta 1980 kansainvälisestä lapsikaappauksesta tehtyä yksityisoikeuden alaa koskevaa yleissopimusta⁵, jäljempänä 'vuoden 1980 Haagin yleissopimus', ja siinä määritetään asetuksen suhde toimivallasta, sovellettavasta laista, tuomioiden tunnustamisesta ja

---

¹ Vuonna 2011 unionin 27 jäsenvaltiossa asui 33,3 miljoonaa ulkomaalaista (6,6 prosenttia koko väestöstä). Heistä suurin osa, 20,5 miljoonaa, oli unionin ulkopuolisten maiden kansalaisia. Loput 12,8 miljoonaa olivat jonkin toisen unionin jäsenvaltion kansalaisia. Koska kansalaisuus voi vaihtua ajan kuluessa, tietoja on hyvä esittää myös syntymämaan mukaan. Vuonna 2011 unionin jäsenvaltioissa asui 48,9 miljoonaa ulkomailla syntyneitä henkilöä (9,7 prosenttia koko väestöstä). Ulkomailla syntyneistä 32,4 miljoonaa oli syntynyt unionin ulkopuolella ja 16,5 miljoonaa toisessa unionin jäsenvaltiossa (Statistics in Focus, 31/2012: "Nearly two-thirds of the foreigners living in EU Member States are citizens of countries outside the EU-27", Eurostat).

² Neuvoston asetus (EY) N:o 1347/2000, annettu 29 päivänä toukokuuta 2000, tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja yhteisten lasten huoltoa koskeissa asioissa, EYVL L 160, 30.6.2000, sellaisena kuin se on muutettuna neuvoston asetuksella (EY) N:o 2116/2004, annettu 2 päivänä joulukuuta 2004, EUVL L 367, 14.12.2004.

³ Neuvoston asetus (EY) N:o 2201/2003 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskeissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta, EUVL L 338, 23.12.2003, s. 1.

⁴ Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyssä, Tanskan asemasta tehdyssä pöytäkirjassa olevien 1 ja 2 artiklan mukaisesti Tanska ei osallistu tämän asetuksen hyväksymiseen, asetus ei sido Tanskaa eikä sitä sovelleta Tanskaan. Tässä kertomuksessa ilmaisu 'jäsenvaltiot' ei sisällä Tanskaa.

⁵ Yleissopimusta sovelletaan kaikissa jäsenvaltioissa.

täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lastensuojeluun liittyvissä asioissa 19 päivänä lokakuuta 1996 tehdyn Haagin yleissopimuksen⁶, jäljempänä ’vuoden 1996 Haagin yleissopimus’⁷, eräisiin määräyksiin.

Asetus ei sisällä sääntöjä, joiden perusteella määritettäisiin, mitä lainsäädäntöä sovelletaan sen soveltamisalaan kuuluvissa rajatylittävissä riita-asioissa. Sovellettavaan lainsäädäntöön liittyen Eurooppa-neuvosto pyysi jo marraskuussa 2004 komissiota esittämään vihreän kirjan avioeroasioissa sovellettavista lainvalintasäännöistä⁸. Vuonna 2006 komissio ehdotti asetukseen muutoksia, jotka koskivat tuomioistuimen toimivaltaa sekä avioliittoasioissa sovellettavaa lakia koskevien sääntöjen antamista, jäljempänä ’asetuksen muuttamista koskeva komission vuoden 2006 ehdotus’⁹. Neuvostossa ei päästy yksimielisyyteen sovellettavaa lakia koskevista säännöistä, joten komissio peruutti asetuksen muuttamista koskevan vuoden 2006 ehdotuksensa¹⁰. Komission tekemien uusien ehdotusten¹¹ pohjalta 14 jäsenvaltiota päätti aloittaa keskenään tiiviimmän yhteistyön¹² ja hyväksyi asetuksen (EU) N:o 1259/2010, jossa säädetään säännöistä, joiden perusteella määritetään, mitä lakia avio- ja asumuseroasioissa sovelletaan¹³, jäljempänä ’Rooma III -asetus’. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun unionissa aloitettiin tällainen tiiviimpi yhteistyö. Tiiviimpään yhteistyöhön voivat osallistua kaikki jäsenvaltiot, ja perimmäisenä tavoitteena on, että Rooma III -asetus otetaan

---

⁶ Neuvoston päätös, tehty 19 päivänä joulukuuta 2002, jäsenvaltioille annettavasta valtuudesta allekirjoittaa yhteisön puolesta vuoden 1996 Haagin yleissopimus toimivallasta, sovellettavasta laista, tunnustamisesta, täytäntöönpanosta ja yhteistyöstä vanhempainvastuuta ja lastensuojelutoimenpiteitä koskevissa asioissa, EUVL L 48, 21.2.2003, s. 1. Yleissopimusta sovelletaan kaikissa jäsenvaltioissa, lukuun ottamatta Belgiaa ja Italiaa, jotka ovat allekirjoittaneet yleissopimuksen mutta eivät vielä ratifioineet sitä.

⁷ Asetusta sovelletaan, i) kun kyseessä olevan lapsen asuinpaikka on jäsenvaltion alueella, ja ii) jäsenvaltion toimivaltaisen tuomioistuimen antaman tuomion tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon toisen jäsenvaltion alueella siinäkin tapauksessa, että kyseessä olevan lapsen asuinpaikka on sellaisessa Euroopan unionin ulkopuolisessa valtiossa, joka on mainitun yleissopimuksen sopimuspuoli (61 artikla).

⁸ Haagin ohjelma: vapauden, turvallisuuden ja oikeuden lujittaminen Euroopan unionissa, Eurooppa-neuvosto hyväksynyt 4.–5. marraskuuta 2004.

⁹ Ehdotus neuvoston asetukseksi asetuksen (EY) N:o 2201/2003 muuttamisesta tuomioistuimen toimivallan osalta sekä avioliittoasioissa sovellettavaa lakia koskevien sääntöjen antamisesta (KOM(2006) 399 lopullinen).

¹⁰ EUVL C 109, 16.4.2013, s. 7.

¹¹ Ehdotus neuvoston päätökseksi N:o .../2010/EU tiiviimmän yhteistyön hyväksymisestä avio- ja asumuseroon sovellettavan lain alalla (KOM(2010) 104 lopullinen – 2010/0066 (APP)); ehdotus neuvoston asetukseksi tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta avio- ja asumuseroon sovellettavan lain alalla (KOM(2010) 105 lopullinen – 2010/0067 (CNS)).

¹² Neuvoston päätös, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2010, luvan antamisesta tiiviimmälle yhteistyölle avio- ja asumuseroon sovellettavan lain alalla (2010/405/EU), EUVL L 189, 22.7.2010, s. 12. Tiiviimmän yhteistyön aloittaneet 14 jäsenvaltiota ovat Belgia, Bulgaria, Saksa, Espanja, Ranska, Italia, Latvia, Luxemburg, Unkari, Malta, Itävalta, Portugali, Romania ja Slovenia.

¹³ Neuvoston asetus (EU) N:o 1259/2010, annettu 20 päivänä joulukuuta 2010, tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta avio- ja asumuseroon sovellettavan lain alalla, EUVL L 343, 29.12.2010, s. 10. Rooma III -asetusta sovelletaan 14 alkuperäisessä jäsenvaltiossa 21. päivästä kesäkuuta 2012 alkaen.

käyttöön kaikissa jäsenvaltioissa. Rooma III -asetuksen hyväksymisen jälkeen vielä kaksi muuta jäsenvaltiota on päättänyt osallistua tiiviimpään yhteistyöhön¹⁴.

Tämä kertomus on laadittu asetuksen 65 artiklan nojalla¹⁵. Kertomuksessa noudatetaan asetuksen rakennetta, sillä sen eri jaksoissa tarkastellaan tuomioistuinten toimivaltaa, tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa sekä jäsenvaltioiden keskusviranomaisten välistä yhteistyötä. Kertomuksessa myös käsitellään tarkemmin eräitä monialaisia aiheita, kuten lapsen palauttamista vanhemman tekemän lapsikaappauksen jälkeen, tuomioiden täytäntöönpanoa ja lapsen sijoittamista toiseen jäsenvaltioon.

Tämä kertomus on ensimmäinen arviointi asetuksen soveltamisesta, eikä sen ole tarkoituskaan olla tyhjentävä. Kertomus perustuu siviili- ja kauppaoikeuden alan Euroopan oikeudellisen verkoston, jäljempänä 'EJN', jäseniltä saatuihin tietoihin¹⁶ sekä saatavilla oleviin tutkimuksiin¹⁷, komission vihreään kirjaan sovellettavasta lainsäädännöstä ja tuomioistuimen toimivallasta avioeroasioissa¹⁸, asetuksen muuttamista koskevaan komission vuoden 2006 ehdotukseen ja työhön, jota on tehty vuosien 1980 ja 1996 Haagin yleissopimusten seuranta koskevan Haagin konferenssin puitteissa. Lisäksi siinä otetaan huomioon asetusta koskevat kansalaisten kirjeet, kantelut ja vetoamukset sekä Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö.

1. TUOMIOISTUINTEN TOIMIVALTA

1.1. Avioliittoa koskevat asiat

Koska kansainvälisten avioliittojen määrä Euroopan unionissa kasvaa ja avioeroja haetaan paljon, avioliittoaosioissa sovellettava tuomioistuimen toimivalta vaikuttaa vuosittain moniin kansalaisiin¹⁹. Tuomioistuinten toimivaltaa koskevat asetuksen säännöt ovat auttaneet

---

¹⁴ Rooma III -asetusta sovelletaan Liettuassa 22. päivästä toukokuuta 2014 lähtien (EUVL L 323, 22.11.2012, s. 18) ja Kreikassa 29. päivästä heinäkuuta 2015 lähtien (EUVL L 23, 28.1.2014, s. 41).

¹⁵ Asetuksen 65 artiklassa säädetään, että komissio toimittaa Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle jäsenvaltioiden toimittamien tietojen perusteella kertomuksen tämän asetuksen soveltamisesta viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2012.

¹⁶ Erityisesti EJN:n kokousten yhteydessä käydyt keskustelut sekä EJN:n vastaukset komission vuonna 2013 esittämään kyselyyn. Katso myös EJN:n parhaita käytäntöjä ja yhteisiä vähimmäisvaatimuksia koskeva opas osoitteessa https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-46-en.do.

¹⁷ Katso tämän kertomuksen liite.

¹⁸ KOM(2005) 82 lopullinen.

¹⁹ Euroopan unionin noin 122 miljoonasta avioliitosta noin 16 miljoonassa (13 prosentissa) on kansainvälinen ulottuvuus. Unionissa vuonna 2007 solmituista 2,4 miljoonasta avioliitosta noin 300 000 lukeutui tähän ryhmään. Samaan ryhmään kuuluivat myös 140 000 avioeroa (13 prosenttia) kaikista unionissa samana vuonna toteutuneista 1 040 000 avioerosta (katso komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle ”kansainvälisten pariin varallisuus oikeuksiin liittyvän epävarmuuden poistaminen”, KOM(2011) 125 lopullinen). Eurostatin vuoden 2010 tietojen mukaan unionissa solmitaan vuosittain yli 2,2 miljoonaa uutta avioliittoa ja myönnetään noin miljoona avioeroa.

yksinkertaistamaan oikeudellista kehystä tilanteessa, joka on asianomaisille muutenkin haastava. Sääntöihin on kuitenkin todettu liittyvän myös ongelmia²⁰.

Ensinnäkin asetuksen mukaiset vaihtoehtoiset (ei hierarkkiset) toimivaltaperusteet yhdistettyinä koko unionissa yhtenäisten lainvalintasääntöjen puuttumiseen saattavat saada puoliset kilpailemaan omien etujensa turvaamiseksi siitä, kumpi ehtii ensimmäisenä nostaa kanteen, jotta menettelyyn sovellettaisiin tiettyä lakia²¹. Rooma III -asetuksella on rajoitettu puolisoiden mahdollisuutta kilpailla kanteen nostamisessa, sillä siinä säädetään yhdenmukaisista säännöistä, joiden perusteella määritetään, mitä lakia osallistuvissa jäsenvaltioissa sovelletaan avioliittoa koskevissa riita-asioissa. Koska asetusta ei sovelleta vielä kaikissa jäsenvaltioissa, avioliittoa koskeviin riita-asioihin sovellettava laki saattaa vaihdella sen jäsenvaltion lainvalintasääntöjen mukaan (Rooma III -asetus tai kansalliset säännöt), jossa asiaa käsitellään. Kanteen nostamiseen liittyvä puolisoiden välinen kilpailu voi johtaa sellaisen lain soveltamiseen, johon vastaajalla ei mielestään ole läheistä liittymää tai jossa ei oteta huomioon hänen etujaan. Tämä saattaa hankaloittaa entisestään sovittelupyrkimyksiä ja lyhentää sovittelumenettelyyn jäävää aikaa.

Toiseksi asetuksessa ei anneta puolisoille mahdollisuutta nimetä toimivaltaista tuomioistuinta yhteisellä sopimuksella. Unionin viimeaikaisissa yksityisoikeuden alalla sovellettavissa säädöksissä suuntauksena on tarjota jonkin verran osapuolten tahdonautonomiamia (katso esimerkiksi elatusvelvoitteita koskeva vuoden 2008 asetus²² ja perintöasioita koskeva vuoden 2012 asetus²³). Jos asetuksessa otettaisiin käyttöön rajallinen osapuolten tahdonautonomia, joka antaisi puolisoille mahdollisuuden valita toimivaltaisen tuomioistuimen, siitä olisi hyötyä etenkin tapauksissa, joissa avioeroa haetaan yhteisellä sopimuksella, varsinkin kun puolisoilla

---

²⁰ Ongelmia on ilmennyt esimerkiksi toimivaltaperusteisiin liittyvän ilmauksen ”jonka kansalaisia molemmat puoliset ovat” tulkinnassa (3 artiklan 1 kohdan b alakohta), kun kummallakin puolisoilla on samojen kahden maan kansalaisuus. Euroopan unionin tuomioistuin on muistuttanut puolisoiden mahdollisuudesta valita toimivaltainen tuomioistuin, erityisesti tapauksissa, joissa he ovat käyttäneet oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen. Tuomioistuimen mukaan tätä säännöstä ei voida tulkita niin, että huomioon voitaisiin ottaa vain ”vahva” kansalaisuus. Toimivaltaisista ovat niiden jäsenvaltioiden tuomioistuimet, joiden kansalaisuus puolisoilla on, ja he voivat kääntyä haluamansa jäsenvaltion tuomioistuimen puoleen. Asia C-168/08, *Hadadi*, tuomio 16.7.2009 (Kok., s. I-06871, 52, 53 ja 58 kohta).

²¹ Yksi tavoitteista, joihin komissio pyrki asetuksen muuttamista koskevalla vuoden 2006 ehdotuksellaan, oli estää kanteen nostamiseen liittyvä puolisoiden välinen kilpailu ottamalla kaikissa jäsenvaltioissa käyttöön yhdenmukaiset lainvalintasäännöt. Yhdenmukaistettujen lainvalintasääntöjen käyttöönotto olisi vähentänyt kanteen nostamiseen liittyvän puolisoiden välisen kilpailun vaaraa, sillä jokainen EU:n tuomioistuin, jonka puoleen käännytään, olisi joutunut soveltamaan yhteisten sääntöjen perusteella määräytyvää lakia. Koska avio- ja asumuseroon sovellettavaa lakia koskevaa Rooma III -asetusta ei sovelleta kaikissa jäsenvaltioissa, kanteen nostamiseen liittyvän puolisoiden välisen kilpailun vaara on yhä olemassa.

²² Neuvoston asetus (EY) N:o 4/2009, annettu 18 päivänä joulukuuta 2008, toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa, EUVL L 7, 10.1.2009, s.1, jäljempänä ’elatusvelvoitteita koskeva asetus’.

²³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 650/2012, annettu 4 päivänä heinäkuuta 2012, toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja virallisten asiakirjojen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta, EUVL L 201, 27.7.2012, s. 107, jäljempänä ’perintöasioita koskeva asetus’.

on Rooma III -asetuksen mukaisesti mahdollisuus sopia avioliittoa koskevaan riita-asiainsa sovellettavasta laista.

Asetuksen muuttamista koskevaan komission vuoden 2006 ehdotukseen liittyvistä kommentteista nousi esiin tarve parantaa oikeusvarmuutta ja ennakoitavuutta ottamalla käyttöön rajallinen osapuolten tahdonautonomia ja estämällä kanteen nostamista koskeva puolisoiden välinen kilpailu²⁴. Kommenteista ilmeni myös, että asetuksen 6 artikla, jossa vahvistetaan 3, 4 ja 5 artiklassa tarkoitettu yksinomainen toimivalta, saattaa aiheuttaa epäselvyyttä ja on tarpeeton, sillä 3, 4 ja 5 artiklassa kuvataan, missä tilanteissa tuomioistuimella on yksinomainen toimivalta²⁵.

Avioliittoasioissa nykyisin sovellettavia toimivaltasääntöjä voitaisiin kenties parantaa käyttäen mallina asetuksen muuttamista koskevassa komission vuoden 2006 ehdotuksessa esitettyjä toimivaltasääntöjä, komission vuoden 2011 ehdotusta aviovarallisuussuhteita koskevista asioista sekä viimeaikaisten yksityisoikeuden alalla sovellettavien asetusten mukaisia toimivaltasääntöjä²⁶.

1.2. Vanhempainvastuuta koskevat asiat

Kaikkien lasten tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi asetus kattaa kaikki vanhempainvastuuta koskevat tuomiot riippumatta niiden yhteydestä avioliitto-oikeuden alaan kuuluviin menettelyihin. Tämä johtuu siitä, että avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten lukumäärä on kasvanut lähes kaikissa jäsenvaltioissa viimeisten kahden vuosikymmenen aikana, mikä kertoo perinteisen perheenmuodostuksen mallin muuttumisesta²⁷. Vanhempainvastuuta koskeviin asioihin sisältyvät oikeus lapsen huoltoon ja tapaamisoikeus.

Asetus sisältää yleisen toimivaltasäännön, joka perustuu lapsen asuinpaikkaan (8 artikla), jotta voidaan varmistaa, että lapsella on todellinen side toimivaltaa käyttävään jäsenvaltioon²⁸. Tätä periaatetta vahvistetaan toimivaltasäännöksillä, joita sovelletaan rajatylittävissä lapsikaappaustapauksissa (10 artikla). Tällaisissa tapauksissa toimivalta säilyy sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, jossa lapsen asuinpaikka oli välittömästi ennen kaappausta, jäljempänä 'tuomion antanut tuomioistuin', siihen saakka, kunnes lapsi on saanut asuinpaikan

²⁴ Asetuksen muuttamista koskeva komission vuoden 2006 ehdotus, s. 5.

²⁵ Asetuksen muuttamista koskeva komission vuoden 2006 ehdotus, s. 8. Katso myös asia C-68/7, *Sundelind Lopez*, tuomio 29.11.2007 (Kok., s. I-10403).

²⁶ Komission ehdotus tuomioistuimen toimivallasta, sovellettavasta laista sekä päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta aviovarallisuussuhteita koskevissa asioissa, KOM(2011)126 lopullinen, jäljempänä 'komission ehdotus aviovarallisuussuhteita koskevista asioista'; elatusvelvoitteita koskeva asetus; perintöasioita koskeva asetus.

²⁷ Unionin 28 jäsenvaltiossa syntyy vuosittain yli 5 miljoonaa lasta (Eurostatin tilastotiedot vuosilta 2004–2011). Vuonna 2010 avioliiton ulkopuolella syntyi 38,3 prosenttia lapsista, kun vastaava luku vuonna 1990 oli 17,4 prosenttia (Eurostat).

²⁸ Euroopan unionin tuomioistuin on antanut ohjeita käsitteen 'asuinpaikka' tulkinnasta asiassa C-523/07, *A.*, tuomio 2.4.2009 (Kok., s. I-02805), ja asiassa C-497/10 PPU *Mercredi*, tuomio 22.12.2010 (Kok., s. I-14309). Euroopan unionin tuomioistuin katsoi erityisesti asetuksen 8 ja 10 artiklan osalta, että lapsen asuinpaikka on paikka, joka ilmentää lapsen tiettyä integroitumista sosiaaliseen ympäristöön ja perheympäristöön, ja että kansallisen tuomioistuimen asiana on ratkaista lapsen asuinpaikka ottamalla huomioon kaikki kullekin yksittäistapaukselle erityiset tosiseikat.

toisesta jäsenvaltiosta ja tietyt muut ehdot ovat täyttyneet. Näihin ehtoihin kuuluu erityisesti se, että tuomion antanut tuomioistuin on antanut lapsen huoltoa koskevan tuomion, joka ei edellytä lapsen palauttamista²⁹.

Asiantuntijat pitävät hyödyllisinä oikeuspaikkasopimusta koskevia sääntöjä, joiden avulla voidaan edistää yhteisymmärrykseen perustuvia ratkaisuja ja erityisesti välttää se, että avioeroa ja vanhempainvastuuta koskevat oikeudenkäynnit hoidettaisiin eri jäsenvaltioiden tuomioistuimissa (12 artikla). Näiden sääntöjen yhteydessä on kuitenkin noussut esiin kysymyksiä täytettävien edellytysten tulkinnasta.³⁰ Säännöksiin, joiden mukaan asia siirretään tuomioistuimeen, jolla on paremmat edellytykset asian käsittelyyn, kun se on lapsen edun mukaista (15 artikla), on puolestaan liittynyt joissakin tapauksissa toimintaongelmia erityisesti siksi, ettei pyynnön vastaanottanut tuomioistuin ole ilmoittanut toimivallan hyväksymisestä ajoissa pyynnön esittäneelle tuomioistuimelle.

Kiireellisissä tapauksissa sellaisen jäsenvaltion tuomioistuimet, joiden alueella lapsi oleskelee, saattavat joutua määräämään väliaikaisia toimenpiteitä, vaikka ne eivät olisi toimivaltaisia tutkimaan pääasiaa (20 artikla). Euroopan unionin tuomioistuin on antanut ohjeita väliaikaisten toimenpiteiden soveltamisesta lapsikaappaustapauksissa. Se on selventänyt, ettei sen jäsenvaltion tuomioistuin, johon lapsi on kaapattu, saa toteuttaa väliaikaista toimenpidettä, jolla tämän jäsenvaltion alueella olevan lapsen huolto uskotaan yhdelle lapsen vanhemmista, jos toimivaltainen tuomioistuin on myöntänyt ennen kaappausta lapsen huollon väliaikaisesti toiselle vanhemmalle ja jos tämä tuomio on jo julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi kyseisessä jäsenvaltiossa³¹.

Vireillöolosäännön mukaan tuomioistuimen, jossa kanne on nostettu myöhemmin, on keskeytettävä asian käsittely, kunnes on ratkaistu, onko tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, toimivaltainen. Näin pyritään välttämään päällekkäiset käsittelyt eri jäsenvaltioissa ja ristiriitaiset päätökset. Vireillöolosääntö on herättänyt tulkintaa koskevia kysymyksiä³². Euroopan unionin tuomioistuin on selventänyt, ettei sääntöä sovelleta, kun tuomioistuimessa, jossa vanhempainvastuuta koskeva asia on saatettu ensin vireille, haetaan vain väliaikaisten toimenpiteiden määräämistä ja toinen tuomioistuin, jossa on myöhemmin saatettu vireille

---

²⁹ Euroopan unionin tuomioistuin on selventänyt viimeksi mainitun edellytyksen tulkintaa asiassa C-211/10 PPU *Povse*, tuomio 1.7.2010 (Kok., s. I-06673). Se katsoi, ettei tuomion antaneen tuomioistuimen määräämä väliaikainen toimenpide ole ”lapsen huoltoa koskeva tuomio, joka ei edellytä lapsen palauttamista”, ja ettei se näin ollen voi johtaa toimivallan siirtymiseen sen jäsenvaltion tuomioistuimille, johon lapsi on luvattomasti viety. Jos väliaikaisesta toimenpiteestä aiheutuisi toimivallan menetys lapsen huoltoa koskevassa asiassa, sen jäsenvaltion toimivaltainen tuomioistuin, jossa lapsen aikaisempi asuinpaikka oli, saattaisi luopua tällaisen väliaikaisen päätöksen tekemisestä siitä huolimatta, että lapsen etu sitä vaatii (47 ja 50 kohta).

³⁰ Erityisesti 12 artiklan 3 kohta.

³¹ Asia C-403/09 PPU *Detiček*, tuomio 23.12.2009 (Kok., s. I-12193).

³² Euroopan unionin tuomioistuin totesi tästä säännöstä asiassa C-497/10 PPU *Mercredi*, tuomio 22.12.2010 (Kok., s. I-14309), että jäsenvaltion tuomioistuimen päätökset, joilla hylätään vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen nojalla tehty pyyntö lapsen pikaisesta palauttamisesta toisen jäsenvaltion tuomioistuimen lainkäyttöalueelle ja jotka koskevat tätä lasta koskevaa vanhempainvastuuta, eivät vaikuta ratkaisuihin, jotka on tehtävä tässä toisessa jäsenvaltiossa aiemmin tehdyistä vanhempainvastuuta koskevista hakemuksista, jotka ovat edelleen vireillä.

samaa oikeudenkäynnin kohdetta koskeva vaatimus, on toisen jäsenvaltion tuomioistuin, joka on toimivaltainen pääasiassa³³.

Vielä on tutkittava sitä, missä määrin Euroopan unionin tuomioistuimen tulkinta voitaisiin sisällyttää asetukseen ja miten tiettyjen säännösten käytännön sovellettavuutta voitaisiin parantaa.

1.3. Avioliittoasioille ja vanhempainvastuuta koskeville asioille yhteiset toimivaltakysymykset

Avioliittoasioissa jäsenvaltion tuomioistuin on toimivaltainen, jos i) vähintään toisen puolison asuinpaikka on ollut kyseisessä jäsenvaltiossa vaaditun vähimmäisajan tai ii) molemmat puoliset ovat kyseisen jäsenvaltion kansalaisia, riippumatta siitä, asuvatko he unionissa vai kolmannessa valtiossa (3 artikla). Muita tapauksia koskevien toimivaltasäännösten mukaan (7 artikla) puolisoiden mahdollisuus käyttää jäsenvaltion tuomioistuinta, jos he ovat unionin eri jäsenvaltioiden kansalaisia ja asuvat kolmannessa valtiossa, riippuu kyseisen jäsenvaltion lainsäädännöstä³⁴.

Vanhempainvastuuta koskevissa asioissa jäsenvaltion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia, jos lapsen asuinpaikka on asian vireillepanoajankohtana kyseisessä jäsenvaltiossa (8 artikla). Jos lapsen asuinpaikka on kolmannessa valtiossa, toimivaltaa voidaan silti käyttää jäsenvaltiossa sillä ehdolla, että vanhemmat ovat nimenomaisesti hyväksyneet toimivallan ja toimivalta on lapsen edun mukainen (12 artikla). Jos vanhemmat eivät ole hyväksyneet toimivaltaa, mahdollisuus aloittaa sellaista lasta koskevan asian käsittely jäsenvaltion tuomioistuimessa, jonka asuinpaikka on unionin ulkopuolella, riippuu toimivaltaa muissa tapauksissa koskevien säännösten mukaan kyseisen jäsenvaltion omasta lainsäädännöstä (14 artikla)³⁵.

Muita tapauksia koskevan yhdenmukaisen ja kattavan toimivaltasäännön puuttuminen sekä avioliittoasioissa että vanhempainvastuuta koskevissa asioissa asettaa unionin kansalaiset epätasa-arvoiseen asemaan oikeussuojan saatavuuden suhteen. Jäsenvaltioiden toimivaltasäännöt perustuvat eri vaatimuksiin, eivätkä ne takaa aina oikeussuojan tehokasta saatavuutta, vaikka hakijalla tai vastaajalla olisi tiiviit siteet jäsenvaltioon. Tämä saattaa johtaa tilanteisiin, joissa sen paremmin jäsenvaltio kuin kolmaskaan valtio ei ole

---

³³ Asia C-296/10, *Purrucker II*, tuomio 9.11.2010 (Kok., s. I-11163).

³⁴ Katso asetuksen muuttamista koskeva komission vuoden 2006 ehdotus, komission yksiköiden valmisteluasiakirja SEK(2006) 949 – vaikutusten arviointi ja tämän kertomuksen liitteessä mainittu muihin tapauksiin liittyvää toimivaltaa koskeva tutkimus ”Study on Residual Jurisdiction”.

³⁵ Tämän kertomuksen liitteessä mainitusta tutkimuksesta ”Study on Residual Jurisdiction” ilmenee, että jäsenvaltioiden toimivaltasäännöt eroavat toisistaan suuresti. Merkittävin ero on se, että noin puolessa jäsenvaltioista lapsen kansalaisuus (tai jommankumman vanhemman kansalaisuus, joka on usein sama kuin lapsella) riittää tekemään kyseisen jäsenvaltion tuomioistuimesta toimivaltaisen, kun taas muissa jäsenvaltioissa näin ei ole. Joissakin näistä viimeksi mainituista valtioista muita tapauksia koskevat toimivaltaperusteet voivat joissain tilanteissa mahdollistaa kanteen nostamisen unionissa. Tästä ei kuitenkaan ole takeita.

toimivaltainen asiassa³⁶, sekä käytännön ongelmiin, jotka johtuvat siitä, ettei kolmannen maan tuomioiden vaikutuksista unionissa ole olemassa yhteisiä sääntöjä³⁷.

Muista säädöksistä, kuten elatusvelvoitteita koskevasta asetuksesta ja perintöasioita koskevasta asetuksesta, poiketen asetuksessa ei käsitellä myöskään varatoimivaltaa (*forum necessitatis*)³⁸. Euroopan parlamentti vaati tällaista toimivaltaperustetta Rooma III -asetusta koskevasta ehdotuksesta 15 päivänä joulukuuta 2010 antamassaan lainsäädäntöpäätöslauselmassa³⁹.

Paljon epävarmuutta aiheuttaa myös sellaisten säännösten puuttuminen, joissa määritettäisiin, missä tapauksissa jäsenvaltion tuomioistuimet voivat luopua toimivallasta kolmannen valtion tuomioistuimen hyväksi⁴⁰. Bryssel I -asetusta⁴¹ on äskettäin muutettu uudelleenlaaditulla Bryssel I -asetuksella⁴² niin, että siihen sisällytettiin muiden muutosten lisäksi tätä asiaa koskeva säännös.

Yksityisoikeudellisia asioita koskevista komission ehdotuksista ja alan viimeaikaisesta lainsäädännöllisestä kehityksestä⁴³ voisi olla apua asetuksen tarkistamisessa yllä mainittujen

---

³⁶ Näin voi käydä esimerkiksi avioliittoasioissa, jos puoliset asuvat kolmannessa valtiossa, jonka toimivaltasäännöt perustuvat pelkästään puolisoitten kansalaisuuteen, tai jos puoliset asuvat eri kolmansissa valtioissa ja vain toisen puolison asuinpaikka ei riitä toimivallan määrittämiseen eikä puolison viimeisen asuinpaikan tuomioistuin ole toimivaltainen. Katso esimerkki todellisesta tapauksesta, josta kerrotaan tämän kertomuksen liitteessä mainitussa tutkimuksessa ”Study on the European framework for private international law”. Asia koskee Italian kansalaista ja tämän hollantilaista vaimoa, jotka menivät naimisiin Afrikan valtiossa ja asuivat siellä useita vuosia. Diplomaattivaimo muutti työn vuoksi miehensä kanssa Aasian valtioon. Pari halusi jossain vaiheessa erota, mutta tämä ei onnistunut parin asuinvaltiossa Aasiassa. Toimivaltaa ei voitu käyttää myöskään Hollannin tai Italian muita tapauksia avioeroasioissa koskevien toimivaltasääntöjen perusteella. Tässä tapauksessa jäsenvaltion tuomioistuin olisi ollut asetuksen mukaan toimivaltainen vain, jos kummallakin puolisoilla olisi ollut saman jäsenvaltion kansalaisuus.

³⁷ Katso tämän kertomuksen liitteessä mainittu tutkimus ”Study on Residual Jurisdiction”.

³⁸ Toimivaltaperuste, joka antaa jäsenvaltion tuomioistuimelle poikkeustapauksissa mahdollisuuden ratkaista riita-asia, joka liittyy läheisesti kolmanteen valtioon, erityisesti niiden tilanteiden korjaamiseksi, joissa oikeussuoja on evätty. Tällainen poikkeustapaus voi syntyä, kun menettely osoittautuu mahdottomaksi asianomaisessa kolmannessa valtiossa esimerkiksi sisällissodan vuoksi. (Katso elatusvelvoitteita koskevan asetuksen johdanto-osan 16 kappale.) Yleisesti ajatellaan, ja joidenkin jäsenvaltioiden parlamentaarisisissa keskusteluissa on jopa huomautettu, että tämä ”välttämätön” toimivalta perustuu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaiseen oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaan oikeuteen ja että kyseinen määräys jopa edellyttää sitä (”Study on Residual Jurisdiction”, s. 64).

³⁹ Päätöslauselma P7_TA(2010)0477, 3 kohta.

⁴⁰ Erityisesti vanhempainvastuuta koskevissa asioissa kolmansissa valtioissa, jotka eivät ole vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen sopimuspuolia. Katso tämän kertomuksen liitteessä mainittu tutkimus ”Study on Residual Jurisdiction”.

⁴¹ Neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001, annettu 22 päivänä joulukuuta 2000, tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla, EYVL L 12, 16.1.2001, s. 1.

⁴² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1215/2012, annettu 12 päivänä joulukuuta 2012, tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla (uudelleenlaadittu), EUVL L 351, 20.12.2012, s. 1, jäljempänä ”uudelleenlaadittu Bryssel I -asetus”.

⁴³ Elatusvelvoitteita koskeva asetus, asetuksen muuttamista koskeva komission vuoden 2006 ehdotus, komission ehdotus aviovarallisuussuhteita koskevista asioista, komission ehdotus tuomioistuimen toimivallasta, sovellettavasta laista sekä päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta rekisteröityjen

seikkojen osalta niin, että vanhempainvastuuta koskevissa asioissa voitaisiin ottaa huomioon periaate lapsen edun ensisijaisuudesta.

2. TUNNUSTAMINEN JA TÄYTÄNTÖÖNPANO

Yksi unionin toiminnan päätavoitteista oikeuden päätösten tunnustamisen ja täytäntöönpanon yhteydessä on lapsen edun turvaaminen, erityisesti osoittamalla konkreettisesti lapsen perusoikeus ylläpitää yhteyksiä kumpaankin vanhempansa, kuten Euroopan unionin perusoikeuskirjan, jäljempänä 'perusoikeuskirja', 24 artiklassa todetaan. Lisäksi asetuksella pyritään saavuttamaan tuomioiden vapaa liikkuvuus kaikissa avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa⁴⁴. Täytäntöönpanomääräyksen poistaminen yksityisoikeuden alalla ja vanhempainvastuuta koskevien päätösten tunnustamiseen liittyvien yhteisten vähimmäisvaatimusten mahdollinen käyttöönotto määriteltiin Tukholman ohjelmassa⁴⁵ ja Tukholman ohjelman toteuttamista koskevassa toimintasuunnitelmassa⁴⁶ keskeiseksi osaksi komission yksityisoikeudellisia asioita koskevaa tulevaa työtä.

Asetus on ensimmäinen EU:n säädös, jolla poistettiin täytäntöönpanomenettely yksityisoikeudellisissa asioissa tiettyjen päätösten osalta, erityisesti sellaisten lapsen tapaamisoikeutta koskevien tuomioiden ja lapsikaappaustapauksissa annettujen palauttamismääräysten osalta, joista on annettu todistus. Asetuksella myös laajennettiin tuomioiden vastavuoroisen tunnustamisen periaate koskemaan kaikkia vanhempainvastuuta koskevia päätöksiä (lapsen suojelu riippumatta siitä, ovatko vanhemmat keskenään avioliitossa) ja saatiin näin Tukholman ohjelman mukaisesti päätökseen vastavuoroisen tunnustamisen ohjelman ensimmäinen vaihe. Lopullisena tavoitteena on täytäntöönpanomenettelyn poistaminen kaikista päätöksistä.

Se, ettei täytäntöönpanomenettelyn poistamisesta ole hyötyä tietyn tyyppisten tuomioiden yhteydessä, johtaa monimutkaisiin, pitkiin ja kalliisiin menettelyihin, erityisesti vanhempainvastuuta koskevissa asioissa. Lisäksi saattaa syntyä ristiriitaisia tilanteita, joissa jäsenvaltion on tunnustettava tapaamisoikeus asetuksen mukaisesti (ja lasta koskevat elatusvaatimukset elatusvelvoitteita koskevan asetuksen mukaisesti), mutta se voi samalla kieltäytyä tunnustamasta samassa tuomiossa myönnettyä oikeutta lapsen huoltoon. Tämä johtuu siitä, että muilla kuin tapaamisoikeutta ja lapsen palauttamista tietyissä kaappaustapauksissa koskevilla aloilla tunnustamista voidaan edelleen vastustaa asetuksessa

---

parisuhteiden varallisuus oikeudellisia vaikutuksia koskevissa asioissa (KOM(2011) 127 lopullinen), perintöasioita koskeva asetus, uudelleenlaadittu Bryssel I -asetus.

⁴⁴ Asetuksen mukaan viralliset asiakirjat ja sopimukset olisi julistettava täytäntöönpanokelpoisiksi samojen ehtojen perusteella kuin tuomiot, jos ne ovat täytäntöönpanokelpoisia jäsenvaltiossa, jossa ne on tehty. Se, että täytäntöönpanomenettelyssä käytettävissä todistuksissa viitataan vain tuomioihin, on aiheuttanut ongelmia.

⁴⁵ Tukholman ohjelma (neuvoston asiakirja 17024/09 JAI 896), 3.1.2 ja 3.3.2 kohta.

⁴⁶ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle "Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toteuttaminen EU:n kansalaisten hyväksi – Toimintasuunnitelma Tukholman ohjelman toteuttamiseksi", annettu 20 päivänä huhtikuuta 2010, KOM(2010) 171 lopullinen, s. 10, 12, 23.

vahvistetuin perustein ja tuomio on julistettava täytäntöönpanokelpoiseksi ennen kuin se voidaan panna täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa⁴⁷.

Sekä avioliittoa että vanhempainvastuuta koskevissa asioissa annettujen tuomioiden tunnustamatta jättämisen perusteena on käytetty vain harvoin ”oikeusjärjestyksen perusteita”. Vanhempainvastuuta koskevissa asioissa tämän perusteen väljemmän tai ahtaamman soveltamisen välillä on ilmennyt kuitenkin käytännössä huomattavia eroja⁴⁸. Lisäksi vanhempainvastuuta koskevissa asioissa usein käytetty vastustusperuste on ollut se, ettei lapselle ole annettu tilaisuutta tulla kuulluksi ennen tuomion antamista⁴⁹. Tässä yhteydessä erityisiä vaikeuksia aiheuttaa se, että jäsenvaltioilla on erilaiset säännöt lapsen kuulemisesta.

Ongelmia aiheutuu myös siitä, ettei ilmaisua ’täytäntöönpano’ tulkita kaikissa jäsenvaltioissa yhdenmukaisesti. Erilaisten tulkintojen pohjalta jäsenvaltioissa on hyväksytty erilaisia käytäntöjä siitä, mitkä vanhempainvastuuta koskevat tuomiot on julistettava täytäntöönpanokelpoisiksi. Tällä on merkittäviä seurauksia esimerkiksi silloin kun jäsenvaltion tuomioistuimen lapsen huoltajaksi määräämä henkilö hakee lapselle passia toisessa jäsenvaltiossa. Tällaisissa tapauksissa jotkin jäsenvaltiot vaativat vain huoltajuuspäätöksen tunnustamista, kun taas toiset katsovat, että passin myöntäminen on täytäntöönpanotoimi ja vaativat huoltajuuspäätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista ennen kuin myöntävät passin.

On mietittävä, onko asianmukaista laajentaa täytäntöönpanomenettelyn poistaminen koskemaan muita päätösluokkia unionin viimeaikaisen lainsäädännön mukaisesti⁵⁰. Tässä yhteydessä tulisi ottaa huomioon tuomion tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta kieltäytymisen nykyisten perusteiden toimivuus tarvittavien takeiden laatimiseksi. Lisäksi menettelyä koskevien yhteisten vähimmäisvaatimusten käyttöön ottaminen erityisesti lapsen

---

⁴⁷ Asiassa C-195/08 PPU *Rinau*, tuomio 11.7.2008 (Kok., s. I-05271), Euroopan unionin tuomioistuin selvensi, että lukuun ottamatta todistuksen saaneita tuomioita, jotka hyötyvät täytäntöönpanomenettelyn poistamisesta, jokainen osapuoli, jonka etua tuomion tunnustaminen koskee, voi vaatia tuomion tunnustamatta jättämistä, vaikka tuomion tunnustamista koskevaa hakemusta ei olisi esitetty tätä ennen. Asiassa C-256/09, *Purrucker I*, tuomio 9.11.2010 (Kok., s. I-07353), Euroopan unionin tuomioistuin vahvisti, ettei tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä sovelleta asetuksen 20 artiklan soveltamisalaan kuuluviin väliaikaisiin toimenpiteisiin, jotka koskevat oikeutta lapsen huoltoon.

⁴⁸ Katso tämän kertomuksen liitteessä mainittu tutkimus ”Interpretation of the Public Policy Exception”.

⁴⁹ Muita usein käytettyjä tuomioiden tunnustamatta jättämisen perusteita ovat asiakirjojen tiedoksianto, jos tuomio on annettu vastaajan poissaollessa, asetuksen mukaisen lapsen sijoittamista toiseen jäsenvaltioon koskevan menettelyn noudattamatta jättäminen ja tuomion antaminen ilman, että asianosaiselle vanhemmalle on annettu tilaisuutta tulla kuulluksi. Nämä ovat tärkeitä seikkoja, jotka liittyvät perusoikeuskirjan 47 artiklassa taattuun tehokkaihin oikeussuojakeinoihin ja puolueetonta tuomioistuinta koskevaan oikeuteen.

⁵⁰ Asetus N:o 805/2004 riitauttamattomia vaatimuksia koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönotosta, asetus N:o 1896/2006 eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käyttöönotosta, asetus N:o 861/2007 eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä, elatusvelvoitteita koskeva asetus, uudelleenlaadittu Bryssel I -asetus.

kuulemisen osalta⁵¹ voisi parantaa jäsenvaltioiden keskinäistä luottamusta ja samalla myös tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien säännösten soveltamista.

3. KESKUSVIRANOMAISTEN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Asetuksessa annetaan säännöksiä keskusviranomaisten välisestä yhteistyöstä vanhempainvastuuta koskevissa asioissa. Tämä yhteistyö on tärkeää asetuksen tehokkaan soveltamisen kannalta. Keskusviranomaisten tulee muun muassa kerätä ja vaihtaa tietoja lapsen tilanteesta (esimerkiksi lapsen huoltoa tai palauttamista koskevien käsittelyjen yhteydessä), antaa apua vanhempainvastuunkantajille, jotka hakevat tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa (varsinkin lapsen tapaamisoikeutta ja palauttamista koskevissa asioissa), sekä helpottaa sovittelua. Keskusviranomaiset myös tapaavat säännöllisesti Euroopan oikeudellisen verkoston puitteissa keskustellakseen käytännöstään sekä kahdenvälisesti keskustellakseen käsiteltävänä olevista asioista⁵².

Erityisesti kahdenvälisen keskustelujen muodossa tehtävä keskusviranomaisten välinen yhteistyö on osoittautunut erittäin hyödylliseksi rajatylittävissä lapsikaappaustapauksissa. Tukholman ohjelmassa todetaan nimenomaisesti, että näissä tapauksissa olisi sovellettava tehokkaasti tämän alan oikeudellisia välineitä mutta myös tutkittava mahdollisuutta käyttää perhesovittelua kansainvälisellä tasolla ottaen samalla huomioon jäsenvaltioiden hyviksi todetut käytännöt. Tätä varten Euroopan oikeudellisessa verkostossa on perustettu työryhmä, jonka tehtävänä on ehdottaa tehokkaita tapoja parantaa perheasioiden sovittelua vanhempien tekemien kansainvälisten lapsikaappausten yhteydessä⁵³.

Vaikka yhteistyötä koskevat säännökset toimivat yleisesti ottaen hyvin, niiden toivottaisiin olevan yksityiskohtaisempia. Asiantuntijat ovat ilmoittaneet, että vaikeuksia liittyy erityisesti velvoitteeseen kerätä ja vaihtaa tietoja lapsen tilanteesta⁵⁴. Suurimmat ongelmat liittyvät säännöksen tulkintaan, siihen, ettei tietopyyntöjä ole aina käsitelty ajoissa, sekä vaihdettujen tietojen kääntämiseen. Lisäksi jäsenvaltioiden välillä on suuria eroja siinä, miten keskusviranomaiset auttavat vanhempainvastuunkantajia, jotka hakevat lapsen tapaamisoikeutta koskevien tuomioiden täytäntöönpanoa.

Yhteistyötä koskevien säännösten tehokkuutta voitaisiin parantaa hyödyntämällä muita perheoikeutta koskevia säädöksiä (erityisesti elatusvelvoitteita koskevaa asetusta) tai laatimalla Euroopan oikeudellisen verkoston lapsikaappaustapauksia koskevaa opasta

---

⁵¹ Katso myös esimerkiksi asiakirjojen tiedoksiannosta koskevien tulevien vähimmäisvaatimusten käsittelyn osalta komission kertomus Euroopan parlamentille, neuvostolle sekä Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1393/2007 soveltamisesta.

⁵² Vuodesta 2010 lähtien kahdenvälisissä kokouksissa on keskusteltu yhteensä 155 tapauksesta.

⁵³ Katso neuvoston asiakirja 16121/10, JUSTCIV 194, annettu 12 päivänä marraskuuta 2010, ”Päätelmät puheenjohtajavaltio Belgian pitämästä ministeritason seminaarista, joka koski kansainvälistä perheasioiden sovittelua vanhempien tekemien kansainvälisten lapsikaappausten yhteydessä” osoitteessa <http://register.consilium.europa.eu>.

⁵⁴ 55 artiklan a kohta.

vastaavia parhaiden käytänteiden oppaita⁵⁵. Lisäksi komissio edistää edelleen luottamuksen kasvattamista jäsenvaltioiden välillä, myös jäsenvaltioiden lastensuojeluelinten välillä, lisätäkseen rajatylittävien tilanteiden tuntemusta ja toisessa jäsenvaltiossa annettujen tuomioiden hyväksymistä.

4. VANHEMMAN TEKEMÄT RAJATYLITTÄVÄT LAPSIKAAPPAUKSET: PALAUTTAMISTUOMION ANTAMINEN

Kun vanhemmat asuvat yhdessä, he kantavat yleensä vanhempainvastuun lapsistaan yhdessä. Asumuseron tai avioeron yhteydessä vanhempien on päätettävä yhdessä sopimalla tai oikeuskäsittelyn kautta, miten vanhempainvastuu hoidetaan tulevaisuudessa. Yksi suurimmista vaaroista, joille lapsi altistuu asumusero- tai avioerotapauksissa, on se, että toinen vanhemmista vie lapsen pois tämän asuinmaasta. Vanhemman tekemät lapsikaappaukset vaikuttavat lapseen ja toiseen vanhempaan niin haitallisesti, että niiden vuoksi on ryhdytty toimenpiteisiin sekä kansainvälisellä että unionin tasolla.

Yksi asetuksen tärkeimmistä tavoitteista on estää lapsikaappaukset jäsenvaltioiden välillä ja suojella lasta kaappausten haitallisilta vaikutuksilta ottamalla käyttöön menettelyjä, joilla varmistetaan lapsen pikainen palauttaminen siihen jäsenvaltioon, jossa hänen asuinpaikkansa oli ennen kaappausta⁵⁶. Tässä asiassa asetus täydentää vuoden 1980 Haagin yleissopimusta selventämällä joitakin sen näkökohtia, erityisesti lapsen kuulemista, tuomion antamisen määräaikaan palauttamispyynnön jättämisen jälkeen ja lapsen palauttamatta jättämisen perusteita. Asetus sisältää myös säännöksiä, jotka koskevat eri jäsenvaltioissa annettuja ristiriitaisia palauttamista ja palauttamatta jättämistä koskevia tuomioita.

Euroopan unionin tuomioistuin ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ovat luoneet omassa kansainvälisiä lapsikaappauksia koskevassa oikeuskäytännössään useita periaatteita, joissa lapsen etu on asetettu etusijalle. Euroopan unionin tuomioistuin on ylläpitänyt periaatetta, että asetuksella pyritään estämään lasten poisviemisiä jäsenvaltioiden välillä ja varmistamaan poisviemisten yhteydessä lapsen palauttaminen viipymättä⁵⁷. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin puolestaan on katsonut⁵⁸, että heti kun on todettu, että lapsi on viety pois luvottomasti, jäsenvaltioiden on ryhdyttävä asianmukaisiin ja tehokkaisiin toimiin lapsen palauttamisen varmistamiseksi, ja että tällaisiin toimiin ryhtymättä jättäminen rikkoo oikeutta

⁵⁵ Euroopan oikeudellisen verkoston parhaita käytänteitä ja yhteisiä vähimmäisvaatimuksia koskeva opas: https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-46-en.do

⁵⁶ Vuonna 2008 jäsenvaltioiden välillä tehtiin 706 palauttamispyyntöä. Tilastoista ilmenee, että vuonna 2008 palauttamisaste oli 52 prosenttia jäsenvaltioiden välillä, mutta 39 prosenttia silloin, kun pyytävänä valtiona oli kolmas valtio (” – Part II – Regional Report, Prel. Doc. No 8 B – päivitetty marraskuussa 2011 kesäkuun 2011 erityiskomissiota varten, saatavilla osoitteessa <http://www.hcch.net>).

⁵⁷ Asia C-195/08 PPU *Rinau*, tuomio 11.7.2008 (Kok., s. I-05271, 52 kohta).

⁵⁸ Katso esimerkiksi asia *Šneersona ja Kampanella v. Italia* (hakemus nro 14737/09), 85 kohdan iv alakohta, asia *Iglesias Gil ja A.U.I. v. Espanja* (hakemus nro 56673/00), asia *Ignaccolo-Zenide v. Romania* (hakemus nro 31679/96), asia *Maire v. Portugali* (hakemus nro 48206/99), asia *PP v. Puola* (hakemus nro 8677/03) sekä asia *Raw v. Ranska* (hakemus nro 10131/11).

nauttia perhe-elämän kunnioitusta, josta määrätään Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa⁵⁹.

Asetuksen mukaan tuomioistuimen, jolle lapsen palauttamispyyntö on tehty, on annettava tuomionsa viimeistään kuuden viikon kuluttua pyynnön vastaanottamisesta. Jäsenvaltioiden tuomioistuimet eivät ole aina pystyneet noudattamaan tätä määräaika⁶⁰. On kuitenkin selvää, ja myös asiantuntijat ovat vahvistaneet, että tuomion antamiselle asetettu kuuden viikon määräaika on erittäin tärkeä, koska se on osoitus lapsen nopean palauttamisen turvaamisen tärkeydestä.

Ristiriitatilanteessa, jossa sen valtion tuomioistuin, johon lapsi on kaapattu, on antanut lapsen palauttamatta jättämistä koskevan tuomion ja kotipaikkavaltion tuomioistuin antaa myöhemmin lapsen palauttamista koskevan tuomion, on asetuksen mukaan noudatettava jälkimmäistä, jotta voidaan varmistaa lapsen palauttaminen⁶¹. Palauttamistuomio, josta tuomioistuin on antanut todistuksen, hyötyy täytäntöönpanomenettelyn poistamisesta, sillä se tunnustetaan heti ja se on välittömästi täytäntöönpanokelpoinen toisessa jäsenvaltiossa ilman, että sitä tarvitsee julistaa täytäntöönpanokelpoiseksi tai että sen tunnustaminen voitaisiin kiistää⁶². Ennen palauttamistuomiota ei ole tarvinnut antaa lapsen huoltoa koskevaa lopullista tuomiota, sillä palauttamistuomion tarkoituksena on myös edistää lapsen huoltoasian ratkaisemista⁶³.

Tuomion antanut tuomioistuin antaa palauttamistuomiosta todistuksen vain, jos tuomiota edeltäneessä menettelyssä on sovellettu tiettyjä menettelytakeita, varsinkin jos osapuolille ja lapselle on annettu tilaisuus tulla kuulluksi⁶⁴. Koska näitä takeita, erityisesti lapsen

---

⁵⁹ Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on katsonut joissakin asioissa, että lapsen palauttaminen saattaa rikkoa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaa, erityisesti jos todetaan, ettei pyynnön kohteena oleva tuomioistuin ole ottanut riittävällä tavalla huomioon niiden vaikeuksien vakavuutta, joita lapsi todennäköisesti kohtaa tultuaan palautetuksi alkuperävaltioon, ettei pyynnön kohteena oleva tuomioistuin ole voinut selvittää asianmukaisten tietojen pohjalta, oliko olemassa vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 13 artiklan b kohdan mukainen vaara, tai ettei pyynnön kohteena oleva tuomioistuin ole tehnyt tehokasta selvitystä hakijan esittämistä väitteistä vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 13 artiklan b kohdan mukaisesti. Katso esimerkiksi asia *Šneersonė ja Kampanella v. Italia* (hakemus nro 14737/09), 95 kohta, asia *B v. Belgia* (hakemus nro 4320/11), 76 kohta, asia *X v. Latvia* (hakemus nro 27853/09), 119 kohta.

⁶⁰ Vuonna 2008 jäsenvaltioiden välisistä pyynnöistä 15 prosenttiin saatiin päätös kuudessa viikossa (katso alaviitteessä 56 mainittu tilastoanalyysi).

⁶¹ 11 artiklan 8 kohta ja 42 artikla.

⁶² Koska asetuksella pyritään turvaamaan lapsen nopea palauttaminen, tuomion antaneen tuomioistuimen palauttamistuomiota koskevaan todistuksen antamiseen ei voi hakea muutosta ja ainoat keinot riitauttaa todistus ovat oikaisuvaatimus ja sen aitouden riitauttaminen tuomion antaneen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti (43 artiklan 2 kohta ja asia C- 211/10 PPU *Povse*, tuomio 1.7.2010 (Kok., s. I-06673, 73 kohta)).

⁶³ Asia C-211/10 PPU *Povse*, tuomio 1.7.2010 (Kok., s. I-06673, 53 kohta). Asiassa C-195/08 PPU *Rinau*, tuomio 11.7.2008 (Kok., s. I-05271), todetaan, että sen jälkeen kun palauttamatta jättämistä koskeva tuomio on annettu ja se on annettu tiedoksi tuomion antaneelle tuomioistuimelle, todistuksen antamisen kannalta on merkityksetöntä, onko palauttamatta jättämistä koskeva tuomio ollut lopullinen tai onko tuomiota muutettu, jos lasta ei ole todellisuudessa palautettu.

⁶⁴ Samankaltaisia takeita sovelletaan myös lasten tapaamisoikeutta koskeviin todistuksen saaneisiin päätöksiin.

kuulemista, sovelletaan jäsenvaltioissa eri tavoin, täytäntöönpanovaiheessa saattaa nousta esiin ongelmia.

Edellä mainitun perusteella voitaisiin selvittää, helpottaisiko Euroopan unionin tuomioistuimen asianmukaisen oikeuskäytännön sisällyttäminen asetukseen palauttamistuomioiden antamista koskevien säännösten soveltamista. Myös lapsen kuulemista koskevien yhteisten vähimmäisvaatimusten käyttöönottoa tulisi harkita palauttamistuomioiden vaikuttavuuden parantamiseksi.

5. TÄYTÄNTÖÖNPANOJA KOSKEVIA YLEISIÄ KYSYMYKSIÄ

Monet täytäntöönpanoja koskevat seikat liittyvät laaja-alaisesti vanhempainvastuuasioihin ja palauttamistuomioihin vanhempien tekemissä lapsikaappaustapauksissa.

Asetuksen mukaan toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama tuomio, joka on julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi, on pantava täytäntöön täytäntöönpaneuvassa jäsenvaltiossa samoin edellytyksin kuin jos se olisi annettu siinä jäsenvaltiossa⁶⁵.

Koska täytäntöönpanomenettelyyn sovelletaan täytäntöönpaneuvan jäsenvaltion lakia ja kansallisten lakien välillä on eroja, vanhempainvastuuta koskevien tuomioiden täytäntöönpanoon liittyy ongelmia. Joissakin kansallisissa järjestelmissä ei ole erityisiä sääntöjä perheoikeutta koskevien tuomioiden täytäntöönpanosta ja osapuolten on käytettävä siviili- ja kauppaoikeuden tuomioille tarkoitettuja menettelyjä, joissa ei oteta huomioon, että vanhempainvastuuta koskevissa asioissa menetetty aika on korvaamatonta⁶⁶. Eri jäsenvaltioiden menettelyjen soveltaminen (esimerkiksi oikeus muutoksenhakuun, joka lykkää tuomion täytäntöönpanoa) ei siksi välttämättä takaa tuomioiden tehokasta ja nopeaa täytäntöönpanoa.

Asetuksessa säädetään erityisesti vanhempien tekemien lapsikaappausten yhteydessä annettujen palauttamistuomioiden täytäntöönpanon osalta, että tuomion antaneen tuomioistuimen antama palauttamistuomio, josta on annettu todistus, on pantava täytäntöön täytäntöönpaneuvassa jäsenvaltiossa samoin edellytyksin kuin jos se olisi annettu siellä ja että tuomiota ei voida panna täytäntöön, jos se on ristiriidassa myöhemmin annetun täytäntöönpanokelpoisen tuomion kanssa⁶⁷.

Euroopan unionin tuomioistuin on vahvistanut tuomion antaneiden tuomioistuinten asemaa oikeuskäytännössään. Tämän seurauksena todistuksen saaneen palauttamistuomion täytäntöönpanoa ei voida riitauttaa täytäntöönpaneuvan jäsenvaltion tuomioistuimissa ja myöhemmin annetussa täytäntöönpanokelpoisessa tuomioissa voidaan viitata vain tuomion antaneen tuomioistuimen antamaan tuomioon. Lisäksi vain tuomion antaneilla

---

⁶⁵ 47 artikla.

⁶⁶ Katso tämän kertomuksen liitteessä mainittu tutkimus ”Comparative study on enforcement procedures of family rights”.

⁶⁷ Samoja täytäntöönpanosääntöjä sovelletaan lapsen tapaamisoikeutta koskeviin tuomioihin, joista on annettu todistus (47 artikla).

tuomioistuimilla on oikeus käsitellä niiden toimivaltaa koskevat väitteet, todistuksen saaneen palauttamistuomion täytäntöönpanon keskeyttämistä koskeva hakemus ja todistuksen saaneen palauttamistuomion antamisen jälkeen tapahtunut olosuhteiden muutos, joka saattaa vaarantaa vakavasti lapsen edun⁶⁸. Samalla tavoin täytäntöönpanevan jäsenvaltion tuomioistuin ei voi evätä todistuksen saaneen palauttamistuomion täytäntöönpanoa sillä perusteella, että tuomion antanut tuomioistuin on saattanut rikkoa todistusta koskevia säännöksiä, joita tulkitaan lapsen oikeuksia koskevan perusoikeuskirjan 24 artiklan mukaisesti. Tämä johtuu siitä, että vain tuomion antanut tuomioistuin on toimivaltainen arvioimaan, onko tällainen loukkaus tapahtunut⁶⁹. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on käyttänyt samankaltaisia perusteluja omassa oikeuskäytännössään⁷⁰.

Käytännössä palauttamista koskevien tuomioiden täytäntöönpanoon liittyy yhä hankaluuksia⁷¹ riippumatta siitä, onko kyse sen jäsenvaltion tuomioistuimen, johon lapsi on kaapattu, antaman palauttamistuomion täytäntöönpanosta saman valtion alueella⁷² vai tuomion antaneen tuomioistuimen antaman, todistuksen saaneen palauttamistuomion täytäntöönpanosta jäsenvaltiossa, johon lapsi on kaapattu. Koska täytäntöönpanomenettelyihin sovelletaan jäsenvaltioiden täytäntöönpanoa koskevaa lainsäädäntöä, täytäntöönpanokeinot vaihtelevat jäsenvaltioiden välillä. Joissakin jäsenvaltioissa täytäntöönpanomenettelyt saattavat kestää jopa yli vuoden, koska tuomion täytäntöön paneva tuomioistuin tutkii pääasian uudelleen⁷³, vaikka palauttamista koskevat tuomiot pitäisi panna heti täytäntöön. Tähän liittyen Euroopan unionin tuomioistuin on todennut, että vaikka asetuksen tavoitteena ei ole jäsenvaltioiden aineellisen oikeuden ja prosessioikeuden sääntöjen yhdenmukaistaminen, on kuitenkin tärkeää, että kansallisten sääntöjen soveltaminen ei heikennä asetuksen tehokasta vaikutusta⁷⁴. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on vastaavasti korostanut, että lapsen palauttamista koskeva käsittely ja lapsen palauttamisesta annetun lopullisen tuomion täytäntöönpano on hoidettava kiireellisesti, sillä kuluva aika saattaa vaikuttaa peruuttamattomalla tavalla lapsen ja sen vanhemman suhteeseen, jonka luona lapsi ei asu. Toimenpiteen asianmukaisuus on siksi arvioitava täytäntöönpanon nopeuden perusteella⁷⁵.

Unionin tärkein toimintapoliittinen tavoite yksityisprosessioikeuden alalla on, etteivät jäsenvaltioiden väliset rajat estäisi yksityisoikeudellisissa asioissa tehtyjen päätösten täytäntöönpanoa. Jotta voitaisiin tehostaa asetuksen soveltamista erityisesti lapsen

---

⁶⁸ Asia C- 211/10 PPU *Povse*, tuomio 1.7.2010 (Kok., s. I-06673, 74–83 kohta).

⁶⁹ Asia C-491/10, *Zarraga*, tuomio 22.12.2010 (Kok., s. I-14247).

⁷⁰ Asia *Povse v. Itävalta* (hakemus nro. 3890/11), 81–82 kohdat.

⁷¹ Kansalaisten tekemät kantelut koskevat useimmiten työläitä täytäntöönpanomenettelyjä, pitkäkestoisia käsittelyjä ja kansallisten viranomaisten toisistaan poikkeavia käytäntöjä.

⁷² Katso esimerkiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen asia *PP v. Puola* (hakemus nro 8677/03), asia *Shaw v. Unkari* (hakemus nro 6457/09), asia *Raw ja muut v. Ranska* (hakemus nro [10131/11](#)).

⁷³ Joidenkin jäsenvaltioiden täytäntöönpanosäännökset mahdollistavat esimerkiksi muutoksen hakemisen täytäntöönpanomääräyksiin.

⁷⁴ Asia C-195/08 PPU *Rinau*, tuomio 11.7.2008 (Kok., s. I-05271, 82 kohta).

⁷⁵ Katso esimerkiksi asia *Shaw v. Unkari* (hakemus nro 6457/09) ja asia *Raw v. Ranska* (hakemus nro 10131/11).

palauttamista koskevista tärkeissä kysymyksissä, komissio tarkastelee uudelleen päätösten täytäntöönpanoa tällä alalla ja harkitsee muun muassa täytäntöönpanoa koskevien yhteisten vähimmäisvaatimusten käyttöönottoa.

6. LAPSEN SIOJITTAMINEN TOISEEN JÄSENVALTIOON

Asetuksen 56 artiklassa on säännöksiä lapsen sijoittamisesta hoitolaitokseen tai sijaisperheeseen toisessa jäsenvaltiossa. Jos jäsenvaltion tuomioistuin suunnittelee lapsen sijoittamista toiseen jäsenvaltioon, jossa edellytetään viranomaisen toimintaa silloin, kun lapsi sijoitetaan siellä, tuomioistuimen on kuultava ensin tämän toisen valtion keskusviranomaista tai muuta toimivaltaista viranomaista ja saatava kyseisen toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntä ennen sijoittamispäätöksen tekemistä. Nykyään kuulemis- ja hyväksymismenettelyyn sovelletaan sen jäsenvaltion lakia, johon lapsi sijoitetaan, minkä vuoksi käytössä on toisistaan eroavia jäsenvaltioiden sisäisiä menettelyjä. Keskusviranomaisten on pyynnöstä tehtävä yhteistyötä tietojen ja avun antamiseksi⁷⁶.

Euroopan unionin tuomioistuin on vahvistanut, että ennen kuin sijoittamistuomio voidaan panna täytäntöön jäsenvaltiossa, johon lapsi sijoitetaan, tämän jäsenvaltion on julistettava tuomio täytäntöönpanokelpoiseksi. Jotta sijoittamistoimenpidettä ei toteutettaisi jäsenvaltiossa, johon lapsi on tarkoitus sijoittaa, yksi peruste vastustaa lapsen sijoittamisesta toiseen jäsenvaltioon tehdyn päätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista on se, ettei 56 artiklassa säädettyä menettelyä ei ole noudatettu⁷⁷. Jotta asetuksen tehokasta vaikutusta ei kumottaisi, Euroopan unionin tuomioistuin on todennut, että päätös täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevasta hakemuksesta on tehtävä erityisen nopeasti ja ettei päätöstä koskevalla muutoksenhaulla voi olla lykkäävää vaikutusta⁷⁸. Näistä huomioista huolimatta asiantuntijat ovat todenneet, että täytäntöönpanomenettelyn soveltaminen sijoittamispäätöksiin on hyvin hankalaa lapsen tarpeiden kannalta.

Havaittujen ongelmien poistamiseksi voitaisiin selvittää sellaisen yhteisen ja yhdenmukaisen menettelyn soveltamista, joka mahdollistaisi lapsen sijoittamista toiseen jäsenvaltioon koskevien säännösten entistä nopeamman ja tehokkaamman soveltamisen.

---

⁷⁶ 55 artiklan d alakohta.

⁷⁷ 31 artiklan 2 kohta ja 23 artiklan g kohta.

⁷⁸ Asia C-92/12 PPU Health Service Executive.

PÄÄTELMÄT

Asetus on hyvin toimiva säädös, joka on tuonut kansalaisille merkittävää hyötyä. Se on helpottanut entistä yleisempien rajatylittävien riita-asioiden sovittelua avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskeissa asioissa toimivaltasääntöjen kattavan järjestelmän, jäsenvaltioiden keskusviranomaisten tehokkaan yhteistyöjärjestelmän, päällekkäisten menettelyjen estämisen sekä tuomioiden, virallisten asiakirjojen ja sopimusten vapaan liikkuvuuden ansiosta. Erityisen hyödyllisinä pidetään lapsen palauttamista koskevia säännöksiä, jotka täydentävät vuoden 1980 Haagin yleissopimusta, jonka tavoitteena on estää vanhemman tekemät lapsikaappaukset jäsenvaltioiden välillä.

Kerätyistä tiedoista ja asiantuntijoilta saadusta alustavasta palautteesta ilmenee kuitenkin, että säännöissä olisi parantamisen varaa. Jotta tässä kertomuksessa esiin nostetut ongelmat voidaan selvittää perusteellisesti, komissio aikoo käynnistää tarkemman arvioinnin olemassa olevista säännöistä ja niiden vaikutuksista kansalaisiin. Tätä varten järjestetään myös julkinen kuuleminen. Komissio toteuttaa tarvittaessa toimenpiteitä arvioinnin ja julkisen kuulemisen vastausten perusteella.

Liite

Vuoden 2012 tutkimus *European framework for private international law: Current gaps and future perspectives*, laatijat: professori Xandra Kramer (tieteellinen johtaja), Michiel de Rooij (projektijohtaja), Vesna Lazić, Richard Blauwhoff ja Lisette Frohn. Tutkimus on saatavilla osoitteessa

<http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201212/20121219ATT58300/20121219ATT58300EN.pdf>.

Vuoden 2010 tutkimus *The parental responsibility, child custody and visitation rights in cross-border separations*, laatija: Institut Suisse de droit comparé (ISDC). Tutkimus on saatavilla osoitteessa

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2010/425615/IPOL-PETI_ET\(2010\)425615_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2010/425615/IPOL-PETI_ET(2010)425615_EN.pdf).

Vuoden 2010 tutkimus *Cross-border exercise of visiting rights*. laatija: Gabriela Thoma-Twaroch, Josefstadtin ensimmäisen asteen tuomioistuimen presidentti, Wien. Tutkimus on saatavilla osoitteessa

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2010/432735/IPOL-JURI_NT\(2010\)432735_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2010/432735/IPOL-JURI_NT(2010)432735_EN.pdf).

Vuoden 2010 tutkimus *Study on the Interpretation of the Public Policy Exception as referred to in EU Instruments of Private International and Procedural Law*, laatijat: professori Burkhard Hess ja professori Thomas Pfeiffer, Heidelbergin yliopisto. Tutkimus on saatavilla osoitteessa

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2011/453189/IPOL-JURI_ET\(2011\)453189_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2011/453189/IPOL-JURI_ET(2011)453189_EN.pdf).

Vuoden 2007 tutkimus *Study on Residual Jurisdiction*, laatija: professori Arnaud Nuyts. Tutkimus on saatavilla osoitteessa

http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm.

Vuoden 2007 tutkimus *Comparative study on enforcement procedures of family rights*, laatija: T.M.C. ASSER Institut. Tutkimus on saatavilla osoitteessa

http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm.

Vuoden 2006 tutkimus *Study to inform a subsequent Impact Assessment on the Commission proposal on jurisdiction and applicable law in divorce matters*, laatija: European Policy Evaluation Consortium (EPEC) – Komission yksiköiden valmisteluasiakirja – Vaikutustenarviointi SEC(2006) 949.

Vuoden 2002 arviointi *Evaluation on practical problems resulting from the non-harmonisation of choice of Law rules in Divorce Matters*, laatija: T.M.C. ASSER Institut. Arviointi on saatavilla osoitteessa:

http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm.